

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2020/2021 – 2023/2024

(skrajne daty)

Rok akademicki 2021/2022

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Systemy operacyjne i architektura komputerów
Kod przedmiotu*	
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Przyrodniczych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Kolegium Nauk Przyrodniczych Instytut Informatyki
Kierunek studiów	Mechatronika
Poziom studiów	studia I-go stopnia
Profil	praktyczny
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	rok II, semestr 3
Rodzaj przedmiotu	przedmiot kierunkowy
Język wykładowy	język polski, język angielski
Koordinator	dr Krzysztof Balicki
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr Krzysztof Balicki

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
3	15			30					2

1.2. Sposób realizacji zajęć

- zajęcia w formie tradycyjnej
- zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

Wykład – zaliczenie bez oceny.

Laboratoria – zaliczenie z oceną.

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Znajomość programowania w języku C.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zapoznanie studentów z zasadami działania i budowy współczesnych systemów operacyjnych (Windows, Linux), ich możliwości i funkcji oferowanych użytkownikom.
C ₂	Nabycie umiejętności korzystania z systemu Linux na poziomie powłoki oraz wiersza poleceń systemu Windows.
C ₃	Zapoznanie słuchaczy z architekturą współczesnych systemów komputerowych ze szczególnym uwzględnieniem procesora i koprocatora arytmetycznego.
C ₄	Nabycie umiejętności programowania niskopoziomowego procesora i koprocatora arytmetycznego.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu Student:	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	ma podstawową wiedzę z zakresu systemów operacyjnych, ich zadań oraz funkcji oferowanych użytkownikom	K_Wo8
EK_02	ma wiedzę z zakresu budowy procesorów rodziny Intel, koprocatora arytmetycznego i jednostek wektorowych; rozumie sprzętowe mechanizmy ochrony wykorzystywane we współczesnych systemach operacyjnych	K_Wo9
EK_03	potrafi pozyskiwać informacje z dokumentacji: Linuxa, procesora, koprocatora, jednostek wektorowych, bibliotek programistycznych oraz innych źródeł; potrafi integrować uzyskane informacje, dokonywać ich interpretacji, a także wyciągać wnioski oraz formułować i uzasadniać opinie; potrafi wykorzystać pozyskane informacje do rozwiązywania problemów programistycznych	K_Uo1
EK_04	potrafi ocenić przydatność metod i narzędzi służących do rozwiązania zadań programistycznych, w tym dostrzec ograniczenia tych metod i narzędzi	K_Uo8
EK_05	potrafi posłużyć się właściwie dobranymi metodami i narzędziami, aby zbadać sposób reprezentacji liczb w pamięci, ulokowanie kodu programu, zmiennych globalnych, sterty i stosu dla programu w języku C; potrafi narysować mapę pamięci dla procesu	K_U16
EK_06	potrafi stosować wzory matematyczne do wyznaczania reprezentacji liczb w pamięci, konwersji liczb między różnymi systemami liczbowymi; potrafi rozwiązywać równania z arytmetyką modularną	K_U19
EK_07	rozumie potrzebę i możliwości ciągłego dokształcania się (studia drugiego i trzeciego stopnia, studia podyplomowe, kursy) – podnoszenia kompetencji zawodowych, osobistych i społecznych	K_Ko1

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Ogólna zasada działania systemu operacyjnego.
Przykładowe polecenia powłoki systemowej Linux.
Procesy, zasoby i wątki. Ochrona pamięci.
Tryb jądra i użytkownika. Wywołania systemowe.
Wprowadzenie – system komputerowy, klasyfikacja architektur komputerowych, hierarchia pamięci. Maszyna von Neumanna, architektury Harvard, Princeton, Harvard-Princeton.
Dane – typy, reprezentacje, organizacja i adresowanie pamięci. Porządek Big-Endian i Little-Endian. Wyrównanie naturalne. Dane wektorowe.
Budowa modelu programowego – rejestry, tryby adresowania, model operacji warunkowych, lista instrukcji. Porównanie modelu programowego w podejściu CISC i RISC.
Model programowy procesorów 16, 32 i 64 bitowych rodziny Intel.
Arytmetyka stała i zmiennopozycyjna. Jednostki zmiennopozycyjne i wektorowe.
Wybrane konwencje wywołań dla kodu 32-bitowego.
Konwencje wywołań dla kodu 64-bitowego.
Analiza stanu stosu procesora i koprocessora arytmetycznego.
Analiza programów rekurencyjnych i nierekurencyjnych w języku C i assemblerze.
Mierzenie czasu wykonania procedur i funkcji.
Łączenie kodu w assemblerze z programami w języku C.
Assembler NASM, asmloader, disassembler, debugger GDB, linker.

B. Problematyka laboratoriów

Treści merytoryczne
Podstawowe komendy wiersza poleceń systemu Windows.
Obsługa i konfiguracja programu Oracle VM VirtualBox.
Instalacja i konfiguracja systemu Linux w maszynie wirtualnej.
Podstawowe polecenia powłoki Unix/Linux.
Operacje na plikach i katalogach.
Potoki i filtry.
Koncepcja bezpieczeństwa w systemach Unixowych.
Praca z edytorem VI.
Obsługa procesów.
Konwersje liczb między różnymi systemami liczbowymi.
Reprezentacja danych, konwencje little-endian i big-endian.
Mapa pamięci procesu w języku C.
Obsługa programów: NASM, asmloader, linker, disassembler, debugger DBG.
Pseudoinstrukcje assemblera NASM.
Operacje przesłań.
Tryby adresowania.
Operacje arytmetyczne, logiczne, porównań, bitowe, przesunięcia i rotacje bitów.
Instrukcje skoków, skoków warunkowych, wywołania procedur.
Analiza stanu stosu procesora i koprocessora arytmetycznego.
Analiza programów rekurencyjnych i nierekurencyjnych w języku C i assemblerze.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną.

Laboratoria: rozwiązywanie zadań, dyskusja.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	kolokwium	lab.
EK_02	obserwacja w trakcie zajęć, dyskusja	lab.
EK_03	kolokwium, projekt	lab.
EK_04	obserwacja w trakcie zajęć, projekt	lab.
EK_05	obserwacja w trakcie zajęć	lab.
EK_06	obserwacja w trakcie zajęć	lab.
EK_07	obserwacja w trakcie zajęć	lab.

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykład

Zaliczenie bez oceny.

Zaliczenie wykładu na podstawie pozytywnej oceny z zajęć laboratoryjnych. Uzyskanie pozytywnej oceny z zajęć laboratoryjnych uwzględnia sprawdzenie wiedzy wykładowej - efekty EK_01, EK_02 weryfikowane są na laboratoriach.

Laboratoria

Warunkiem zaliczenia laboratoriów jest zaliczenie kolokwium z systemów operacyjnych oraz kolokwium z architektury komputerów, a także wykonanie projektu programistycznego.

Ocena końcowa jest średnią ocen z dwóch kolokwiów i projektu programistycznego.

Oceny z kolokwiów przyznawane są proporcjonalnie do liczby zdobytych punktów.

Pod uwagę brana jest również aktywność na zajęciach, która może obniżyć lub podwyższyć ocenę końcową o pół stopnia.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	45
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	2
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	13
SUMA GODZIN	60
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

- [1] Abraham Silberschatz, Peter B. Galvin, Greg Gagne: Podstawy Systemów Operacyjnych. wyd. 10, PWN 2021.
- [2] The Linux man-pages project - www.kernel.org/doc/man-pages
- [3] Abraham Silberschatz: Podstawy Systemów Operacyjnych. wyd. 7, WNT 2006.
- [4] D. Patterson, J. Hennessy: Computer Organization and design. Elsevier 2005.
- [5] J. Biernat: Architektura komputerów, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2005.

Literatura uzupełniająca:

- [1] Andrew S. Tanenbaum, Herbert Bos: Systemy operacyjne. Wyd IV, Helion, 2016.
- [2] Christopher Negus: Linux. Biblia. Ubuntu, Fedora, Debian i 15 innych dystrybucji, Helion, 2011.
- [3] P. Metzger, M. Siemieniecki: Anatomia PC: architektura komputerów zgodnych z IBM PC. Helion, Gliwice 2003.
- [4] Materiały firmowe - dokumenty techniczne dostępne w sieci WWW – MIPS, Intel, AMD.
- [5] Specyfikacje: Application Binary Interface.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej